METSÄTALOUS

Uusissa menetelmissä on sekä todellisia että kuviteltuja ongelmia. Niitä on tapana liioitella tai vähätellä omien mieltymysten ja etujen mukana. **TUTKIJA SAULI VALKONEN, METSÄNTUTKIMUSLAITOS**

Metsän jatkuva kasvatus johtaa myös epäonnistumisiin

Osa metsänomistajista luopuu metsälain uudistamisen jälkeen avohakkuista ja tasaikäiseen metsikköön tähtäävistä harvennuksista. Kaikilla kohteilla se ei onnistu.

KARI SALONEN

Huonosti valittujen kohteiden ja epäonnistuneiden hakkuiden jäljiltä nähdään väistämättä huonokuntoisia eri-ikäisrakenteisia metsiköitä. Metsäntutkimuslaitoksen tutkija Sauli Valkonen rohkaisee kuitenkin kokeilemaan jatkuvaa kasvatusta.

Metsälain uudistaminen poistaa nykyiset metsän uudistamista koskevat ikä- ja kokorajoitukset. Samalla metsän jatkuva kasvatus hyväksytään viralliseksi metsän käsittelymenetelmäksi.

Jatkuvassa kasvatuksessa metsää hoidetaan poimintahakkuilla. Siihen voi liittyä myös pienaukkoja, mutta pääosin metsä pysyy koko ajan puustoisena.

Nykyisin jatkuvan kasvatuksen käyttö on rajoittunut erikoiskohteisiin. Sitä on käytetty jonkin verran karuilla metsäpohjilla, kallioilla ja maisemakohteissa.

Muutokset etenevät hitaasti

Tutkija **Sauli Valkonen** Metsäntutkimuslaitokselta arvelee, että uusien metsänkäsittelymenetelmien laillistaminen ei muuta käytännön metsätaloutta kovinkaan nopeasti. Siltä osin tulevina vuosina ja vuosikymmeninäkin otetaan vain lyhyitä ja varovaisia askelia.

Kyselyiden perusteella suurin osa metsänomistajista aikoo jatkaa metsien käsittelyä vanhoilla menetelmillä. Etenkin viljelijät ja suurten metsätilojen omistajat pitäytyvät tehokkaissa menetelmissä.

Toisaalta jo nyt monet metsänomistajat ovat kokeilleet vaihtoehtoisia menetelmiä pienillä aloilla ja erikoiskohteilla. Muita suurempaa kiinnostusta jatkuvaan kasvatukseen siirtymiseen on pienten metsätilojen omistajilla.

Todellisia ja kuviteltua ongelmia

”Uusissa menetelmissä on sekä todellisia että kuviteltuja ongelmia. Niitä on tapana liioitella tai vähätellä omien mieltymysten ja etujen mukana”, Valkonen totesi Metsätieteen päivässä Helsingissä viime viikon tiistaina.

Uudet käsittelymallit juurtuvat hitaasti metsätalouden käytäntöihin. Tässä on meneillään metsän luontainen uudistaminen siemenpuumenetelmällä.

Valkosen mukaan poimintahakkuiden puunkorjuun järjestäminen ei ole teknisesti ylivoimaista. Siitä ei kuitenkaan pääse mihinkään, että poimintahakkuita tehdään talvileimikoista eikä niistä saa avohakkuun kantohintaa.

”Sekin on selvää, että huippuunsa viritetty puunhankinnan tehokkuus kärsii, jos avohakkuiden määrä vähenee.”

Epäonnistumisia tulee väistämättä

Metsiköiden jatkuvan kasvatuksen onnistumista suomalaismetsissä on epäilty. Valkonen pitää eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatusta mahdollisena.

”Metsän uudistamisen, kasvun ja puuntuotoskyvyn suhteen erirakenteisen metsän kasvattamisen onnistuminen on mahdollista. Ongelmatonta se ei kuitenkaan ole. Etenkin muutosvaihe tasaikäisrakenteisesta metsästä eri-ikäiseksi on pitkä ja riskialtis.”

”Huonosti valittujen kohteiden ja epäonnistuneiden hakkuiden jäljiltä nähdään väistämättä huonokuntoisia ja tuhojen vaivaamia eri-ikäisrakenteisia metsiköitä.”

Helppoa ei ole metsäammattilaisillakaan, jotka ovat vuosikymmeniä kyseisiä menetelmiä vastustaneet. Niitä on hankala ruveta yhtäkkiä neuvomaan ja suosittelemaan.

”Siltä osin vahvimmat estot näyttävät olevan raukeamassa. Koulutus on käynnissä ja osa metsäammattilaisista on oikeasti mielissään uusista mahdollisuuksista.”

Metsäammattilaisten mielipiteillä on suuri vaikutus metsänomistajien ratkaisuihin. Tuoreiden tutkimusten mukaan vain joka viides metsänomistaja päättää täysin itse esimerkiksi metsän uudistamismenetelmästä.

Kieltääkö EU avohakkuut?

Valkosen mukaan nykyisen metsänhoidon menetelmät voi syrjäyttää ainoastaan EU:n määräämä avohakkuukielto.

Ilman sitä suurin osa metsänomistajista pysyy vanhoissa menetelmissä.

Avohakkuukielto kuulostaa kaukaiselta, mutta ei silti ole mahdoton. Keski-Euroopassa avohakkuiden vastustus on kovaa.

Eurooppalaisten luonnonsuojelijoiden lähtökohtia ymmärtävä EU voi tehdä päätöksiä, joiden soveltaminen meidän metsätalouteen on hankalaa.

”Toistaiseksi ainakaan minä en näe sellaista edes horisontissa”, rauhoitteli Valkonen.

JARMO PALOKALLIO

Kunnostusojituksesta pitää ilmoittaa elykeskukseen

Viime vuoden alussa voimaan astunut vesilaki edellyttää kunnostusojitusten ilmoittamista elykeskukseen, jos ojitus ei ole vähäinen.

Lain tulkinta aiheutti pitkään epäselvyyksiä osassa maata, koska ojituksen vaikutusten arviointi ei ole aivan yksinkertaista.

”Ojituksen vähäisyys ei riipu pinta-alasta, vaan sen sijainnista valuma-alueella”, selittää tie- ja oja-asiantuntija **Juha Länkinen** metsänhoitoyhdistys Keski-Suomesta.

”Muutaman ojan kautta saattaa mennä 10 kertaa suuremman alueen vesimäärä.”

Yhteistyö sujuu nyt

Länkisen mukaan ilmoituksista on tullut metsänhoitoyhdistykselle alkukankeuksien jälkeen rutiinia.

Käytännössä kaikista yhdistyksen ojitushankkeista tehdään ilmoitus.

Elykeskuksella on 60 vuorokautta aikaa reagoida ilmoitukseen.

”Meillä on käytössä samat laskentaohjelmat ja mallit kuin elyssä. Kun päästiin selvyyteen, yhteistyö on sujunut. Nyt puhutaan samoista asioista.”

Toisaalla, esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla, ilmoitusvelvollisuus on ollut helpompi asia, koska ilmoituksia on tehty jo ennen uutta vesilakia, kertoo metsäkeskuksen tiimiesimies **Arto Männistö**.

Etelä-Pohjanmaalla metsäkeskus tekee suurimman osan ojituksista. Joillakin alueilla ojitukset ovat lähinnä metsänhoitoyhdistysten työsarkaa.

Omatoimisille vaikea asia

Keski-Suomen metsänhoitoyhdistyksessä on huomattu, että omatoimisesti ojituksia teettäville metsänomistajille ilmoitusvelvollisuus on hankalampaa kuin ammattilaisille, Juha Länkinen kertoo.

”Ongelma on se, että metsänomistajat eivät tiedä ilmoitusvelvollisuudesta. Heillä ei ole myöskään samaa mahdollisuutta arvioida ojituksen vaikutuksia kuin meillä.”

Yksityiset metsänomistajat saattavat ojittaa ilman metsänhoitoyhdistyksen tai muun organisaation tukea esimerkiksi samalla, kun he teettävät muita kaivinkonetöitä maillaan.

Lähes kaikki metsätalouden kunnostusojitusten ilmoitukset tulevat metsäammattilaisilta.

Esimerkiksi Suomen vilkkaimmalla ojitusseudulla Pohjois-Pohjanmaalla yksityisiltä metsänomistajilta on tullut vain muutama tämän vuoden yhteensä 450 ilmoituksesta, kertoo suunnittelusihteeri **Airi Kuvaja** Pohjois-Pohjanmaan elykeskuksesta.

HENRIK SCHÄFER

Lomakemalli metsäojitusilmoituksen tekemiseksi on ladattavissa osoitteesta www.ymparisto.fi/fi-FI/TASOhanke/Julkaisut

Vapo kasvatti liikevoittoaan

Vapon liikevaihto laski tammisyyskuussa viime vuoden vastaavaan jaksoon verrattuna yhdeksän prosenttia, mutta liikevoitto kaksinkertaistui 20 miljoonaan euroon.

Vapo keräsi liikevaihtoa 453 miljoonaa euroa. Tulos ennen veroja nousi viime vuoden 5,7 miljoonasta eurosta 12,5 miljoonaan euroon.

Turvetuotteiden liikevaihto laski 30 miljoonaa euroa. Syynä oli viime vuoden kehnoista säistä johtunut turvepula.

Tänä kesänä turvetuotannon tavoitteesta täyttyi 80 prosenttia.

Toimitusjohtaja **Tomi Yli-Kyynyn** mukaan tänä vuonna konsernin liikevoitto pyritään nostamaan 30 miljoonaan euroon. Viime vuonna liikevoitto jäi kuuteen miljoonaan euroon.

Vapon ydintoimintojen ulkopuolelle luetaan puutarha-alaa palveleva Kekkilä ja sahayksikkö Vapo Timber.

Kekkilä teki 75 miljoonan euron liikevaihdolla 2,3 miljoonaa euroa liikevoittoa.

Vapo Timberin Hankasalmen, Lieksan ja Nurmeksen sahojen liikevaihto nousi 98 miljoonaan euroon.

Tulos koheni, mutta liiketappiota kertyi edelleen viisi miljoonaa euroa.

Pellettien tulos painui 1,4 miljonaa tappiolle. Vuotta aiemmin tappio oli 5,4 miljoonaa euroa.

JUHA KAIHLANEN

Maisematyölupa viivästyttää harvennuksia

Metla kehitti laskentamallin yleiskaavan vaikutuksista metsätalouteen

Yleiskaavoitus sekä siihen perustuvat maisematyölupavaatimukset ovat lisääntyneet taajamien lisäksi myös maaseudulla. Maisematyölupaa vaaditaan etenkin ranta-alueilla sekä virkistys-, ympäristö- tai maisemaarvoja sisältävien maiden läheisyydessä.

Metsänomistajien mukaan byrokratia estää jopa harvennushakkuita. Maisematyöluvan vaatimukset ja niihin liittyvä naapurien kuuleminen koetaan työlääksi.

Asiasta kertoo uutiskirjeessään Metsäntutkimuslaitos Metla, joka on selvittänyt yleiskaavoituksen vaikutusta metsätalouteen Etelä-Suomen metsänomistajien liiton alueella.

Selvityksen mukaan yleiskaavamerkinnät voivat pienentää hakkuukertymiä ja kantorahatuloja parista prosentista jopa kymmeniin prosentteihin.

Menetysten suuruus riippuu kuntien painotuksista sekä maanomistajien ja puunostajien reaktioista kaavamerkintöihin ja maisematyölupavaatimuksiin.

KARI SALONEN

Lähellä Mäntsälän keskustaa maisematyölupa esti avohakkuun, joten järeätä männikköä hoidetaan harvennuksilla.

Virkistyskäyttö kärsii

Kuntalaisten kannalta kaavoitus voi kääntyä alkuperäistä tavoitettaan vastaan, jos maiseman ja virkistyskäytön kannalta tärkeät metsänhoitotyöt jäävät tekemättä.

Harvennus avaa maisemaa ja estää metsän muuttumisen ryteiköksi.

Kuntalaiset kärsivät kaavoituksesta myös silloin, kun metsänomistajat eivät halua mailleen virkistyskäyttöreittejä, jotka saattavat myöhemmin laukaista alueen yleiskaavaan metsien käyttörajoituksia.

> Metsätalous on kylille tärkeä asia. Sen pitäisi olla mukana kaavoitusta edeltävissä selvityksissä ja kaavojen ympäristövaikutusten arvioinnissa.«
>
> **TUULA PACKALEN**

Puunmyynnin ja -jalostuksen vähentyminen syö myös kunnan verotuloja.

Laskentamallista apua

Professori **Tuula Packalen** Metlasta ihmettelee, kun ympäristöministeriön laatimassa Kyläyleiskaavoitus-oppaassa ei ole huomioitu metsätaloutta. Lähestulkoon kaikki muut näkökulmat maisemasta maaaineksen hyödyntämiseen ovat mukana.

”Metsätalous on kylille tärkeä asia. Sen pitäisi olla mukana kaavoitusta edeltävissä selvityksissä ja kaavojen ympäristövaikutusten arvioinnissa”, hän toteaa.

Metla on kehittänyt satelliittikuvatulkintaan ja maastoaineistoon perustuvan laskentamallin, josta voi olla hyötyä kunnille. Malli määrittää yleiskaavan vaikutukset metsätalouteen.

Sen avulla voidaan tarkastella vaihtoehtoisten maankäyttöpäätösten vaikutuksia metsätalouteen tai hinnoitella suunnitellut käyttörajoitukset.

Packalen kertoo, että Metla voisi tehdä jollekin kiinnostuneelle kunnalle vaikutusarviointeja esimerkiksi kokeiluhankkeena.

Virkistysarvokauppaa

Metlan mukaan käyttörajoitusten sijasta kunnat voisivat kokeilla virkistysarvokauppaa tai metsäsuunnittelun hyödyntämistä virkistyskäyttöalueilla.

Ympäristöhallinnolla ja kunnilla on tärkeä rooli kaavoitusta koskevien tietovarastojen käytössä.

Metsävara-aineiston hyödyntäminen vaatii omanlaista osaamista, jossa metsäala voisi olla mukana.

”Metsätalous voisi myös omalta osaltaan yhtenäistää metsien käyttöä ja käsittelyä koskevia termejä.”

SUVI NIEMI

KAAVOITUS

Hidastaa hakkuita

Yleiskaavan tarkoitus on kunnan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteensovittaminen.

Ilman maisematyölupaa ei saa kaataa puita
1) asemakaava-alueella,
2) yleiskaava-alueella, jos yleiskaavassa niin määrätään, eikä
3) alueella, jolla on voimassa rakennuskielto asema- tai yleiskaavan laatimista tai muuttamista varten.

Lähde: Maankäyttö- ja rakennuslaki